

27. 3. 2025

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Nepřiměřenost úroku z prodlení s ohledem na délku exekučního řízení

Judikatura českých soudů je dosti bohatá v otázce nepřiměřenosti úroků z prodlení, co se týče jejich sjednané výše. Ústavní soud opakovaně uvedl, že nepřiměřeně vysokým úrokem z prodlení se sleduje záměr získat majetek dlužníka, jehož hodnota bude ve významném nepoměru k původnímu dluhu. Zároveň platí, že úroky z prodlení nikdy nemohou zcela vybočit z mezí přiměřenosti ve vztahu k majetkové sféře věřitele, ale i dlužníka.

Co ale, když exekuční řízení trvá značně dlouhou dobu a úrok z prodlení mezitím narostl do obřích rozměrů? Na otázku přiměřenosti úroku z prodlení pro tyto případy se zaměřím v tomto článku.

Způsob započítávání výtěžku v exekuci

Téma nepřiměřenosti úroku z prodlení při značné délce exekučního řízení je aktuální i s ohledem na dřívější právní úpravu, dle které se **finanční prostředky vymožené v exekuci započítávaly nejprve na úroky a až poté na jistinu**. Kvůli tomu nedocházelo primárně k umořování jistiny a povinným výše dluhu zejména u déletrvajících exekucí stále narůstala, přestože ke splácení docházelo.

Od 1. 1. 2022 jsou peníze vymožené v exekuci použity nejprve na náklady exekuce, pak na (nejstarší) jistinu, následně na úroky z prodlení, a nakonec na náklady oprávněného, viz ustanovení § 265a zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu. Nemělo by se tak stávat, že úrok roste rychleji, než je dlužník schopen splácet.

S ohledem na přechodí právní úpravu zápočtu výtěžku tak u déletrvajících exekucí úrok z prodlení u těchto exekucí mnohdy mnohonásobně převyšuje jistinu, a to i když byla sazba tohoto úroku sjednána v přiměřené výši, či určena pomocí repo sazby České národní banky při zákonném úroku z prodlení.

Judikatura Nejvyššího soudu

Otázka přiměřenosti úroku z prodlení ohledně délky trvání exekuce a způsobu předchozího započítávání vymožené částky ve vztahu k jistině a příslušenství byla předmětem námitek dovolatele v nedávno řešeném případě Nejvyššího soudu pod sp. zn. 20 Cdo 1023/2020.

V daném případě přitom byl dovolatel ve starobním důchodu, navíc s psychiatrickým onemocněním. Dle jeho tvrzení by za současných podmínek zbývající částku příslušenství již splacené jistiny uhradil až za 84 let. Nejvyšší soud se v rozhodnutí ze dne 26. 1. 2021 vyjádřil, že **exekuce je a může být nehledě na předchozí délku řízení nadále prováděna srážkami z nerozporovaných příjmů**

povinného, a to aniž by se Nejvyšší soud v tomto případě do detailu zabýval možným zneužitím práva s ohledem na nárůst úroku z prodlení při značné délce daného exekučního řízení.

Obdobně se Nejvyšší soud vyjádřil v usnesení pod sp. zn. 20 Cdo 442/2022 ze dne 16. 8. 2022, ve kterém konstatoval, že **skutečnost, kdy výše příslušenství pohledávky s ohledem na délku exekuce trvající od roku 2004 převyšuje několikanásobně vymáhanou jistinu, nemůže být důvodem k zastavení exekuce** dle ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu. Věc se následně dostala k Ústavnímu soudu, který v usnesení pod sp. zn. IV. ÚS 3035/22 uvedl, že **výše daného příslušenství pohledávky byla určena právním předpisem, který byl Ústavním soudem již v minulosti shledán ústavně souladným, a především je odvislý od předmětné délky daného exekučního řízení.**

Přiměřenost úroků z prodlení v judikatuře Ústavního soudu

Téma obecné přiměřenosti úroků z prodlení je již po dlouhé období předmětem zkoumání Ústavního soudu. V nálezu ze dne 1. 7. 2010 vyhlášeného pod sp. zn. I. ÚS 728/10 Ústavní soud uvedl, že **smysl úroku z prodlení lze nacházet v jeho motivační a sankční funkci**, pokud se dlužník ocitne v prodlení se včasným a řádným vrácením dluhu. I zde je však nutno – podle názoru Ústavního soudu – dbát na **zásadu přiměřenosti**, jedním ze stěžejních principů ústavního soudnictví, dodržovaný v demokratických právních státech, chápaný nikoliv pouze formálně, ale zejména materiálně, přičemž taková přiměřenost musí být konfrontována z hlediska objektivního posouzení dané věci.

Dle nálezu ze dne 1. 4. 2019 pod sp. zn. II.ÚS 3194/18 jsou **obecné soudy dle soudu Ústavního povinny výkon rozhodnutí alespoň částečně zastavit** dle ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) občanského soudního řádu **v případech, v nichž by výkon rozhodnutí vedl ke zjevné nespravedlnosti, nebo byl dokonce v rozporu s principy právního státu**, přičemž musí být v každém případě zajištěna spravedlivá rovnováha při ochraně majetkové sféry dlužníka i věřitele.

Ústavní soud se v minulosti vyjádřil i způsobem, že **po dlužníkovi nelze spravedlivě požadovat, aby předpokládal, že celková splacená částka bude několikanásobně převyšovat částku jistiny**, viz nálezu pod sp. zn. I. ÚS 199/11 ze dne 26. 1. 2012.

Omezení doby úročení v předchozí veřejnoprávní úpravě

Jak je vidět, **nepřiměřenost úroku z prodlení s ohledem na délku trvání závazkového vztahu potažmo exekučního řízení Nejvyšší soud ve své rozhodovací praxi nehodlá příliš připustit** a daná problematika byla v minulosti řešena pouze stroze. Pro případné posouzení dané nepřiměřenosti příslušenství pohledávky při značné délce exekučního řízení tak musíme vycházet z obecných judikатурních závěrů pro nepřiměřenost úroku.

Při úvahách *de lege ferende* se přitom můžeme inspirovat ve veřejném právu. Podle ustanovení § 252 odst. 2 zákona č. [280/2009](#) Sb., daňového řádu, **ve znění účinném od 1. 1. 2011 do 31. 12. 2014** platilo, že úrok z prodlení, který daňovému subjektu vzniká při neuhrazení splatné daně, **se uplatní nejdéle za 5 let prodlení**. Omezení doby úročení bylo následně zrušeno zákonem č. [267/2014](#) Sb. s účinností od 1. 1. 2015.

Závěr

Mám za to, že nepřiměřenost úroku z prodlení s ohledem na délku trvání závazkového vztahu potažmo exekučního řízení je v českém právu řešena nedostatečně. Případná zákonná úprava absentuje zcela a judikatura se této otázce věnuje pouze okrajově, aniž by daný problém byla ochotna připustit.

Toto téma je o to více aktuální s odkazem na nedávno provedenou novelu zákona č. [120/2001](#) Sb., exekučního řádu, se zakotvením nenápadného ale důležitého ustanovení § 265a do zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu, který stanovil pravidla pro zápočet výtěžku tak, že **výtěžek dosažený exekucí se započte primárně na náklady exekučního řízení a jistinu**. Před touto novelou se totiž skončení exekuce mohlo zdát jako nikdy nedosažitelné, když v důsledku přednostního vyrovnání příslušenství pohledávky se již nemuselo dostat na uhrazení alespoň části jistiny, v důsledku čehož dané příslušenství narůstalo do astronomických výšin.

Jako vodítko pro posuzování nepřiměřeného příslušenství pohledávky z důvodu značné délky exekučního řízení by měl být především **test materiální přiměřenosti, aby vymáhané příslušenství bylo stále v rovnováze s majetkovými a výdělečnými možnostmi dlužníka (povinného) a opodstatněným finančním nárokem věřitele (oprávněného)**.

Konkrétnějším vodítkem, kdy je daný úrok po již proběhlé značné délce exekučního řízení nepřiměřený, může být výrazný nepoměr k původní jistině způsobem, že ji dokonce až několikrát převyšuje. Inspirovat se můžeme rovněž i již neúčinnou právní úpravou obsaženou v zákoně č. [280/2009](#) Sb., daňovém řádu, která možnou dobu úročení omezovala na 5 let. Oproti veřejnoprávní úpravě bych však navrhovala, aby 5letá doba úročení činila nejnižší možné časové omezení pro posuzování přiměřenosti úroku při námitce značné délky exekučního řízení. Takto nepřiměřený úrok by pak musel být předmětem návrhu na částečné zastavení exekuce dle ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu.

V úvahu přichází i alternativní možnosti řešení pro povinného nepříznivé situace a v tomto směru mě v souvislosti s výkonem mé advokátní praxe napadá **možnost domluvy mezi povinným a oprávněným**, kdy ten dá se zastavením exekuce do části nepřiměřeného příslušenství souhlas například oproti jednorázovému splacení zbývající části jistiny, či jejímu významnějšímu podílu.



Mgr. Denisa Mokřížová,
advokátka



Advokátní kancelář Vych & Partners, s.r.o.

Lazarská 11/6
120 00 Praha 2

Tel.: +420 222 517 466
Fax: +420 222 517 478

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Poučení z krizového vývoje v kauze bitcoiny](#)
- [EUDAMED: Jednotná databáze mění pravidla hry na trhu zdravotnických prostředků](#)
- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Pohled přes hranice - natáčení pornografických klipů jako důvod výpovědi z nájmu bytu](#)
- [Nařízení EU o umělé inteligenci a jeho dopady na využití jazykových modelů v advokátní praxi](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Kupní smlouva o převodu nemovitosti bez uvedení výše kupní ceny](#)
- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)
- [Souhlas s veřejným užíváním pozemku jako překážka nároku na bezdůvodné obohacení - nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2541/25](#)
- [Kupní smlouva bez přesného určení kupní ceny](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 36.: Doložka o mlčenlivosti](#)